

دروسته‌ی رسته‌ی لیکدراو له شیوه‌زاری سلیمانیدا

نازاد نه‌محمد حسه‌ین

کولنجی زمان، زانکوی سلیمانی، ههریمی کوردستان – عیراق.

((ره‌زمانه‌ندیا به‌لافکرنی: 24 نادر 2015))

پوخته:

ئهم لیکولینه‌وه‌یه که به‌ناونیشانی (دروسته‌ی رسته‌ی لیکدراو له شیوه‌زاری سلیمانیدا) له ئاستی سینتاکسی زمانی کوردیدایه به‌ئامانجی ئه‌وه‌ی که له‌سه‌رچاوه رێزمانیه کوردیه‌کاندا باسی ته‌نھا له‌یه‌ک جوړ له‌رسته‌ی لیکدراو کراوه، ئه‌ویش ئه‌وانه‌ن، که‌له‌ئه‌نجامی لیکدانی دوورسته‌ی ساده، یان زیاتر پیکهاتوون، به‌لام لهم تووژینه‌وه‌یه‌دا، سنوری دارشتنی رسته‌ی لیکدراو فراوانتر ده‌بیټ بۆلیکدانی دوو فریز، یان زیاتر له‌چوارچیه‌ی رسته‌یه‌کی ناساده‌دا، واته به‌شیوه‌یه‌کی گشتی، تووژینه‌وه‌که‌پۆلکردنیکه‌ی نوێ بۆرسته‌ی لیکدراو ده‌خاته‌روو. هه‌روه‌ها خستنه‌رووی زانیاری زیاتره، په‌یوه‌ست به‌رسته‌لیکدراوه‌کان وپه‌رکردنه‌وه‌ی ئه‌و که‌لینانه‌یه، که‌لهم بواره‌ی رسته‌سازی کوردیدا هه‌ن، له‌لایه‌کی تره‌وه‌ئامانجی تووژینه‌وه‌که، سه‌لمانندی ئه‌وراستیه‌یه، که‌لیکدانی دووکه‌ره‌سته‌ی زمانی(وشه، فریز، رسته)، به‌جوړیک که‌په‌یوه‌ندی نیوانیان سه‌ره‌خو‌بیټ، هه‌مان تایه‌ته‌ندی سینتاکسیان ده‌بیټ .

کللی لیکولینه‌وه: رسته‌سازی، رسته، رسته‌ی لیکدراو، شیوه‌زاری سلیمانی.

ناونیشان و بواری تووژینه‌وه‌که: چۆمسکیه و قو‌ئاغیکی و پێشکه‌وتووی

که‌شه‌سه‌ندنی تیوری به‌ره‌مه‌پێنان و گو‌یزانه‌وه‌یه) په‌یرو کراوه، له‌گه‌لئه‌وه‌شدا پێویستی کاره‌که وایکردووه، که‌رێبازی رۆنانکاریش جیه‌جی بکریت.

گرنگی تووژینه‌وه‌که :

تائیستا له‌سه‌رچاوه رێزمانیه کوردیه‌کاندا باسی ته‌نھا له‌یه‌ک جوړ له‌رسته‌ی لیکدراو کراوه، ئه‌ویش ئه‌وانه‌ن، که‌له‌ئه‌نجامی لیکدانی دوورسته‌ی ساده، یان زیاتر پیکهاتوون، به‌لام لهم تووژینه‌وه‌یه‌دا، سنوری دارشتنی رسته‌ی لیکدراو فراوانتر ده‌بیټ بۆلیکدانی دوو فریز، یان زیاتر

ناونیشانی تووژینه‌وه‌که(دروسته‌ی رسته‌ی لیکدراو له‌شیوه‌زاری سلیمانیدا)یه هه‌ولدانیکه بۆشیکردنه‌وه‌ی دروسته‌ی رسته‌لیکدراوه‌کان وپۆلینکردنیان.

تووژینه‌وه‌که به‌شیوه‌یه‌کی گشتی بۆلیکدانه‌وه‌ی فریزورسته‌ی لیکدراو له‌شیوه‌زاری سلیمانیدا ته‌رخانکراوه.

رێبازی لیکولینه‌وه‌ی تووژینه‌وه‌که :

لهم کاره‌دا، رێبازی شیکاری وه‌سفی، له‌به‌ررۆشنایی یاساو پرنسیپه‌کانی تیوری حوکمکردن و به‌ستنه‌وه‌دا (که‌تیوره‌نوییه‌که‌ی

رسته‌کان، له هه‌موو باریکه‌وه سه‌ربه‌خۆن (سینتاکسی، واتایی، ...)، ئامرازه لیکدهره‌کانیش رۆلێکی ئاشکرا له پیکه‌وه به‌ستنی رسته ساده‌کاندا ده‌بینن. (3)

4. ئه‌و رسته‌یه، که له ئه‌نجامی لیکدانی دوو رسته، یان زیاتر دروست ده‌بێت. ئامرازی لیکدهر به‌شه‌کانی به‌یه‌که‌وه ده‌به‌ستێته‌وه، هه‌ر رسته‌یه‌ک، وه‌ک رسته‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ و پر، له رۆوی رێژمانه‌وه، رفتار ده‌کات و ئامرازه‌که ناچیتته‌ ناو دارشتنی رسته‌که‌وه، به‌لکو ته‌نها رسته‌کان به‌یه‌که‌وه ده‌به‌ستنه‌وه. (4)

پسپۆرپان و شاره‌زایانی بوازی زمانی کوردی، لیکدانی دوو رسته، یان زیاتریان به‌بنه‌مای دارشتنی رسته‌ی لیکدراو داناوه، هه‌روه‌ک له پیناسه‌کانیاندا دیاره. رسته‌یش بێ‌کردار نابێت، که‌واته‌ بوونی دوو کردار، یان زیاتر، مه‌رجی رۆنانی ئه‌مجۆره‌ رسته‌یه. راسته‌ ئه‌مه‌ شیوه‌یه‌کی رۆنانی رسته‌ی لیکدراوه، به‌لام ئه‌مه‌ تاکه‌ رێگای دارشتن نییه، به‌لکو له ئه‌نجامی لیکدانی دوو فریژی رسته، یان زیاتر، کاتی‌ک هه‌مان ئه‌رکی سینتاکسییان هه‌بێت، رسته‌ی لیکدراو به‌ره‌م دێت. ئه‌م چه‌شنه‌ رۆنانه‌ی رسته‌ی ناساده، فه‌رامۆش کراوه‌و ئاو‌ری لێ‌نه‌دراوه‌ته‌وه.

که‌واته‌ به‌بۆ‌چوونی ئیمه، رسته‌ی لیکدراو رۆنانیکه، له ئه‌نجامی لیکدانی (دوو رسته، یان زیاتر) _ (دوو فریژ، یان زیاتر، له‌هه‌مان ئه‌رکدا)، داده‌رێژرێت. رسته‌کان، فریژه‌کان، هاو‌شانی یه‌کن و له‌په‌له‌ و پایه‌دا چوون یه‌کن.

له‌چوار‌چۆیه‌ی رسته‌یه‌کی ناساده‌دا، واته‌ به‌شیوه‌یه‌کی گشتی، توێژینه‌وه‌که‌پۆ‌ل‌کردنی‌کی نوی‌ بۆ‌رسته‌ی لیکدراو ده‌خاته‌ روو.

ئامانجی توێژینه‌وه‌که‌ :

خستنه‌رووی زانیاری زیاتره، په‌یوه‌ست به‌رسته‌لیکدراوه‌کان و پر‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و که‌لێ‌نا‌یه‌یه، که‌له‌م بوازی رسته‌سازی کوردیدا هه‌ن، له‌لایه‌کی تره‌وه‌ئامانجی توێژینه‌وه‌که‌، سه‌لمانندی ئه‌وراستیه‌یه، که‌لیکدانی دوو‌که‌ره‌سته‌ی زمانی (وشه، فریژ، رسته)، به‌جۆرێک که‌په‌یوه‌ندی نیوانیان سه‌ربه‌خۆبێت، هه‌مان تایبه‌تمه‌ندی سینتاکسییان ده‌بێت .

رسته‌ی لیکدراو :

جۆرێکه‌ له‌ رسته‌ی ناساده و له‌لایه‌ن رێژماننوسان و زمانه‌وانانی کورده‌وه ، ئه‌م پیناسانه‌ی بۆ‌کراوه‌:

1. رسته‌یه‌که‌، له‌ دوو، یان زیاتر له‌ رسته‌ پیکه‌اتوه‌وه، که‌ به‌ یارمه‌تی ئامرازی تایبه‌ت به‌یه‌که‌وه‌ به‌سه‌زاونه‌ته‌وه‌و لکا‌ون و گه‌یشته‌ونه‌ته‌ یه‌کت. (1)

2. ئه‌و رسته‌یه‌، که‌ له‌ دوو رسته، یان زیاتر پیکدی‌ت، به‌هۆی ئامرازی لیکدهره‌وه. ئه‌و رسته‌یه‌ی به‌شدار‌ی رسته‌ی لیکدراو ده‌که‌ن، له‌هه‌مان بارو‌را‌ده‌ی سینتاکسیدان و خاوه‌نی هه‌مان په‌له‌ی سه‌ربه‌خۆیین. (2)

3. ئه‌و رسته‌یه‌، که‌ له‌ دوو رسته‌ی ساده، یان زیاتر پیکدی‌ت، به‌ پێی پێویست. هه‌ر یه‌ک له‌

(لېکدان)، تاکه رېځگای به‌ره‌مه‌پېنایي ته‌مخوړه
رسته‌په‌په، بویه به پېوېستمان زانی سهره‌تا ته‌و
بنه‌مایانه بڅه‌پنه روو، که له کوردیدا به‌گشتی،
که‌ره‌سته‌و دانه زمانیه‌کانی پې له‌په‌کده‌دریت.
دانه زمانیه‌کان له‌سهر بنه‌مای دوو جوړ
په‌پوهندی به‌په‌که‌وه ده‌به‌سټرین و له‌په‌کده‌درین:

په‌پوهندی شوینکه‌وتوو:

ته‌و که‌ره‌ستانه‌ی له‌سهر بنه‌مای ته‌مخوړه
په‌پوهندی له‌په‌کدراون، له رووی پله‌و پایه‌وه
چوون په‌ک نین
په‌کیکیان سهره‌کی ده‌پیت، که مه‌به‌ستی
قسه‌که‌ره‌و هاوبه‌شی له بینینی ته‌رکیکی
سینتاکسیدا ده‌کات، (ته‌گه‌ر دانه‌که، یان
که‌ره‌سته‌که، له ناستی سینتاکسدا بوو)،
که‌ره‌سته‌کانی تر، تنه‌ها زانیاریه‌ک له‌باره‌په‌وه
ده‌خه‌نه روو، واته شوینکه‌وتووی ده‌بن، بو
نمونه:

له‌ناستی وشه‌دا:

(سه‌وزه خه‌یار، گیله‌پیاو، به‌رده‌نوټز، بالا به‌رز،
...).

له‌و نمونانه‌دا، په‌پوهندی‌په‌کی سینتاکسی، که
(ده‌رخراوی و ده‌رخه‌ری)په، له‌نیوان که‌رته‌کانی
وشه‌کاندا هه‌ن، وشه‌سهره‌کییه‌کان، (که مه‌به‌ستی
قسه‌که‌رن) ن، بریتین له (خه‌یار، پیاو، به‌رد،
بالا). وشه‌کانی (سه‌وز، گیل، نوټز، به‌رز)،
دوایانکه‌وتوون و زانیاریه‌کیان له‌باره‌په‌وه
گه‌یاندوه.

له‌ناستی فریژدا:

(کوری زیره‌ک، دوو خویندکاری به‌توانا، ...).
(کوپر، خویندکار)، سهره‌کین و ده‌توانن ته‌رکی
به‌شیک له به‌شه‌کانی رسته‌په‌ک بینن.
(زیره‌ک، دوو ___ به‌توانا)، تنه‌ها زانیاریان له
باره‌په‌په‌وه نیشانداوه.

له‌ناستی رسته‌دا:

(دارا نه‌هات، چونکه کاری هه‌بوو).
(هیمن به‌په‌که‌م ده‌رچوو، بویه‌دلی خو‌شه).
له رسته‌ی په‌که‌مدا، (دارا نه‌هات)، رسته‌په‌کی
سهره‌کییه، (چونکه کاری هه‌بوو)، رسته‌په‌کی
شوینکه‌تووه، هو‌ی روونه‌دانی کرداری رسته
سهره‌کییه‌که‌ی، خستووه‌ته روو. به‌هه‌مان شو‌ه له
رسته‌ی دووه‌مدا، (هیمن به‌په‌که‌م ده‌رچوو)،
رسته‌ی سهره‌کییه‌و (بویه‌دلی خو‌شه)، رسته‌ی
شوینکه‌وتوو.

په‌پوهندی سهره‌په‌خو:

ته‌و که‌ره‌سته لیکدراوانه‌ی، په‌پوهندی
سهره‌په‌خو له نیوان ره‌گزه پیکه‌پنه‌ره‌کانی‌اندا
هه‌په، له پله وپایه‌دا چوون په‌کن و له
سینتاکسدا، هه‌مان ته‌رک ده‌بینن و هه‌چیان
شوینکه‌وتووی ته‌وی تریان نابیت و زانیاری و
روونکردنه‌وه، له‌باره‌ی په‌کتره‌وه ناخه‌نه روو.

له‌ناستی وشه‌دا:

(ده‌م و چاو، مال و حال، شه‌و و روژ، ...).
که‌رته‌کانی وشه‌لیکدراوه‌کان، هه‌مان روژ و
گرنگیان له دروسته‌کانی‌اندا هه‌په و به‌رامبه‌ر به
په‌کن.

له ئاستی فریزدا:

(دارا و محهمهد و که‌ریم هاتن.)

(کئییک و دهفته‌ریک، کوران و کچان، ...).

ئامپرازه‌کانی لیکدان :

بۆ نمونه : (کئییک و دهفته‌ریک بکره).

له ئاستی وشه‌دا، ئەو ئامپرازه‌کانی په‌یوه‌ندیی

هه‌ریه‌ک له‌و دوو فریزه، هه‌مان باری

شوینکه‌وتوویی دروست ده‌که‌ن، ته‌نھا (ه) یه،

سینتاکسیان هه‌یه و هه‌ریه‌که‌یان به‌رکارێکی

وه‌ک:

رسته‌که‌یه.

(گوله‌گه‌نم، شوخه‌ژن، گیله‌پیاو، ...).

له ئاستی رسته‌دا :

له ئاستی فریزدا، (ی، ه) ن : (کورێ زیره‌ک،

(ئاکار هات، به‌لام نه‌وزاد نه‌هات.)

مناله‌وریاکه، ...).

(چا ده‌خوێتوه، یان شیر ؟)

له ئاستی رسته‌دا، بریتین له (چونکه، ئە‌گه‌ر،

بۆیه، تا، که، هه‌رچه‌نده، ...).⁽⁵⁾

رسته‌کان، له‌ دوو رسته‌ی چوون یه‌ک له‌ پله

و پایه‌دا پیکهاتوون، واته‌ هه‌ر یه‌که‌یان سه‌ربه‌سته‌و

ئەو ئامپرازه‌نیش، که‌ په‌یوه‌ندیی سه‌ربه‌خوویی

پێویستی به‌ رسته‌که‌ی تر نییه، که‌ ئە‌رکیکی

ساز ده‌که‌ن، ئە‌مانه‌ن:

سینتاکسیی بچاته‌ روو.

له ئاستی وشه‌دا، (و): (هیلکه‌ورپۆن، ده‌موچاو،

....).

ناوی سیانی مرۆڤ، له‌سه‌ر بنه‌مای په‌یوه‌ندیی

شوینکه‌وتوویی له‌یه‌ک‌دراوه، واته‌ ته‌نھا ناوی

له ئاستی فریزدا، (و): (ژنیک و پیاویک، کوران

و کچان، ...).

یه‌که‌م به‌شداری له‌ به‌جیه‌تینان، یان به‌جیه‌هیتانی

له ئاستی رسته‌دا، (و، یان، به‌لام، ئینجا، ئە‌وسا،

رووداویک‌دا ده‌کات و ناوی دووهم و سییه‌م،

له‌ دواییدا، یان - یان، چ - چ، نه - نه، هه‌م -

ته‌نھا شوینکه‌وتوویی ناوی یه‌که‌م ده‌بن و زانیاری

و روونکردنه‌وه‌یه‌کی زیاتر، له‌باره‌یه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نن،

هه‌م).

وه‌ک :

ئامپرازی (و)، له ئاستی وشه و فریزو رسته‌دا،

(دارا محهمهد که‌ریم هات.)

په‌یوه‌ندیی سه‌ربه‌خوویی دروست ده‌کات، واته‌ له

له‌و رسته‌یه‌دا، (دارا) کرداره‌که‌ی

مۆرفۆلۆژی و سینتاکسیشدا کارده‌کات، به‌لام

رپه‌راندوو، (محهمهد) و (که‌ریم)، زیاتر (دارا)

ئامپرازه‌کانی تر، ته‌نھا له ئاستی سینتاکسدا

یان به‌ گوێگر، یان خوینهر ناساندوو.

ده‌رده‌که‌ون.

ئە‌گه‌ر له‌و رسته‌یه‌دا، ناوه‌کان به‌ ئامپرازی (و)

جۆره‌کانی رسته‌ی لیکدراو : له‌رووی رۆنانه‌وه

به‌یه‌که‌وه‌ ببه‌ستزین، ئە‌وا په‌یوه‌ندیی نیوانیان بۆ

یه‌که‌م : لیکدانی دوو رسته‌ی ساده ، یان زیاتر :

(سه‌ربه‌خۆ) ده‌گۆرپیت، واته‌ هه‌ر سی ناوه‌که،

په‌یوه‌ست به‌ ئامپرازه‌کانی لیکدانه‌وه، ئە‌مجۆره‌ی

هاوه‌شی ئە‌نجامدانی کرداره‌که‌ ده‌که‌ن:

رسته‌ی لیکدراو پۆلکراوه بۆ :⁽⁶⁾

که‌ره‌سته‌کانی (بکه‌ر ، به‌رکار، نه‌دقی‌ربل، کردار)، واته که‌ره‌سته‌ی هاوبه‌ش دینه‌ئاراوه. زمانیش له‌بهر ئه‌وه‌ی به‌ره‌و ئاسانی ده‌رپوات، قسه‌که‌ر هه‌میشه ده‌یه‌وئیت به‌که‌مترین که‌ره‌سته‌و وزه‌مه‌به‌ست بگه‌یه‌نئیت، بۆیه‌ دیارده‌ی که‌ره‌سته‌ لابرده‌ن جیبه‌جی ده‌کریت. له‌بهرئه‌وه له‌رسته‌ی لی‌کدرادا، بۆشاییه‌ک، یان زیاتر، له‌یه‌کی‌ک له‌رسته‌کانی رسته‌ لی‌کدراره‌که‌دا دروست ده‌بیئت، که‌به‌هۆی رسته‌ هاوشانه‌که‌یه‌وه، ده‌زانریت چ که‌ره‌سته‌یه‌ک له‌و بۆشاییه‌دا هه‌بووه. که‌ره‌سته‌ لابرده‌ن، یان ده‌که‌وئینه‌ رسته‌که‌ی لای چه‌په‌وه، یان لای راسته‌وه، له‌کوردیدا زیاتر له‌رسته‌ی لای چه‌پدا زیاتره، وه‌ک له‌م رسته‌یه‌دا دیاره:

من کتیبیکم کرپی و نه‌وزادیش ده‌فته‌ریک O .
یان : من کتیبیک O و نه‌وزادیش ده‌فته‌ریکی کرپی .

ئه‌و که‌ره‌ستانه‌ی لاده‌برین :

1 / کردار : کاتیک لاده‌بریت ، که‌رپووداوئیک، له‌لایه‌ن که‌سیک، یان دوو که‌سه‌وه، له‌دوو کاتی جیاواز، یان هه‌مان کاتدا، جیبه‌جی کرابیئت :

کاوه‌به‌یانی نوست و نیوه‌رپویش O .

من به‌پئ هاتم و ئه‌ویش به‌ئوتۆمۆبیل O .

رسته‌کان به‌پیی یاسا‌کانی رۆنانی فریز ده‌خه‌ینه روو :

$$p \leftarrow p_1 + 2$$

$$p_1 \leftarrow f_n + f_k$$

$$f_n \leftarrow n \text{ (کاوه)}$$

__ په‌یه‌وست : ئه‌وانه‌ن، که‌ ئامپازی (و)، یان جووته‌ ئامپازی (هه‌م - هه‌م)، هاوبه‌شی رۆنانیان ده‌که‌ن ، وه‌ک :

ارام هات و هۆنراوه‌که‌ی خوئنده‌وه .

دلیر، هه‌م هاو‌رپمه ، هه‌م ئامۆزا .

__ جیاکه‌ره‌وه : ئامپازی (یان) و جووته‌ ئامپازی (یان - یان)، دایانده‌رپژن. (یان) رسته‌ی لی‌کدرای پرسیاری و فه‌رمانی و هه‌والی به‌ره‌م ده‌هینئیت، (یان - یان) یش، رسته‌ی لی‌کدرای فه‌رمانی و هه‌والی ساز ده‌کات:

ده‌چیت بۆ بازار، یان بۆ زانکو؟
دانیشه ، یان برۆ .

یان وانه‌که‌ ده‌نوسم ، یان رۆمانه‌که .

__ پیچه‌وانه : ئامپازه‌کانی (به‌لام، که‌چی)، هاوبه‌شی رۆنانیان ده‌که‌ن :

ئاسۆ چوو بۆ بازار، به‌لام / که‌چی کتیبه‌که‌ی نه‌کرپی .

__ کاتی: ئامپازه‌کانی (ئینجا، ئه‌وسا)،

پیکیانده‌هینن :

شیلان وانه‌کانی ئاماده‌کرد، ئینجا / ئه‌وسا چوو بۆ بازار.

__ نه‌ری: جووته‌ ئامپازی (نه - نه)، سازی

ده‌کات : (7)

نه‌ئاوات ده‌رچوووه ، نه‌ئاواز .

له‌تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی رسته‌ی لی‌کدرای سازبوو ، به‌هۆی لی‌کدانی دوو رسته‌ی ساده ، یان زیاتر ، لابرده‌نی که‌ره‌سته‌یه (8) . لی‌کدانی دوو رسته، یان زیاتر، ده‌بیته‌ی هۆی دووباره‌بوونه‌وه‌ی

- ف ک ← ف ئە + ک (بهیانی + نوست)
- 2پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← O
- ف ک ← ف ئە + ک (نیوهپۆ + O)
- ر ← 1پ + 2پ
- 1پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ج (من)
- ف ک ← ف ئە + ک (به پئی + هاتم)
- 2پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (ئهویش)
- ف ک ← ف ئە + ک (به ئۆتۆمبیل + O)
- ر ← 1پ + 2پ
- 1پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (نزار)
- ف ک ← ف ن + ف ئە + ک (وانهکه + به کۆمپیوتەر + نوسی)
- 2پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (ناکار)
- ف ک ← ف ن + ف ئە + ک (O+O)
- نزار وانهکهی به کۆمپیوتەر نوسی، یان ئاکار؟
- ر ← 1پ + 2پ
- 1پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (نزار)
- ف ک ← ف ن + ف ئە + ک (وانهکه + به کۆمپیوتەر + نوسی)
- 2پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (ناکار)
- ف ک ← ف ن + ف ئە + ک (O+O+O)
- دووهم : ئەو رسته لیکدراوانهی بههۆی لیکدانی چهند فریژیکهوه دادهپژرین :
- 1 / لیکدانی چهند فریژیکهوه لایه شوی بکهردا :
- شوی بکهر له رسته دا ، به (A) ناو دهبریت⁽⁹⁾، له لایه ن کەسی کردارهوه، که (سهریکی ریژمانیه)، حوکم دهکریت و دۆخی ریژمانیه بکهری پئی دهدریت⁽¹⁰⁾.
- به پئی پالیئوهری دۆخ، ههر سهریکی ریژمانی، له چوارچیوهی سهرو تهواو کهردا، دۆخی ریژمانی
- 2 / بهرکار : بهتهنها لانا بریت، بهلکو له گهڵ کردادا، بهیه کهوه لاده برین :
- دارا سیویکی خوارد و نهوزادیش O O .
- ر ← 1پ + 2پ
- 1پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (دارا)
- ف ک ← ف ن + ک (سیویک + خواردی)
- 2پ ← ف ن + ف ک
- ف ن ← ن (نهوزاد)
- ف ک ← ف ن + ک (O + O)
- 3 / ئه دقیریل : لهو رستانه دا، که کرداره کانیا ن تینه پهرن، له گهڵ کردادا بهیه کهوه لاده برین، له رسته کردار تپه پهره کانیشدا، له گهڵ بهرکار و کردادا لاده برین :

به ته‌واوکه‌ره‌کانیان ده‌دهن، هەر سه‌رێک ته‌نها یه‌ک دۆخی رێژمانی به فریژیکی ناوی ده‌دات و هەر فریژیکی ناویش، ده‌بیته‌ ته‌نها له سه‌رێکه‌وه دۆخ وه‌رگریت. دۆخی رێژمانی، به‌پێی مه‌رجه‌کانی (حوکمکردن) و (وه‌چه دیاریکردن)، په‌یوه‌ست به‌ بنه‌مای خوشکایه‌تییه‌وه ده‌به‌خشریت، (چونکه له تیوری حوکمکردن و به‌ستنه‌وه‌دا، ته‌رخانکردنی دۆخ بۆ فریژیکی ناوی، به‌ مه‌رجه‌کانی حوکمکردنه‌وه‌ پابه‌نده، که به‌ بنه‌ماکانی ته‌رخانکردنی دۆخ داده‌نریت).⁽¹¹⁾

واته حوکمکردن په‌یوه‌ندییه‌کی دوانه‌ییه، له نیوان حوکمه‌که‌رو حه‌کمکراودا. له‌به‌ر ئه‌وه کاتیکی دوو فریژی ناوی، یان زیاتر له‌شوینی بکه‌ردا ده‌رده‌که‌ون، ناکریت ته‌نها له‌لایه‌ن یه‌ک که‌سی کرداره‌وه، حوکم بکری‌ن و دۆخی رێژمانی وه‌رگرن، بۆیه ده‌بیته هه‌ریه‌ک له‌و فریژانه، له‌لایه‌ن سه‌رێکه‌وه دۆخی وه‌رگریت.

بوونی چه‌ند سه‌رێکی حوکمه‌که‌ریش، بوونی ئه‌وه‌نده رسته‌ی ساده ده‌گه‌یه‌نیته، واته ژماره‌ی رسته ساده‌کان، یه‌کسان به‌ ژماره‌ی سه‌ره حوکمه‌که‌ره‌کانی بکه‌ر، وه‌ک له‌م رسته‌یه‌دا، روونکراوه‌ته‌وه:

ئاکو و ئاسۆ هاتن .

له‌و رسته‌یه‌دا، دوو فریژی ناوی له‌ شوینی بکه‌ردا هه‌یه و به‌ ئامرازی (و) به‌ یه‌که‌وه گرێدراون، واته هه‌مان پله و پایه‌یان هه‌یه و له ئه‌رکدا هاوبه‌شن. لێ‌ده‌دا به‌رامبه‌ر که‌سی کردار، که (ن) ه، دوو فریژی ناوی هه‌یه، که ئه‌مه‌یش له

تیوری دۆخدا، کارێی نه‌شیاوه، بۆیه ده‌بیته هەر یه‌ک له فریژه‌کان، پێشتر دۆخی رێژمانیان له سه‌رێکه‌وه وه‌رگریت و دواتر له‌یه‌که‌رابن، چونکه "هەر فریژیکی ناوی، ناوه‌رۆکیکی فۆنه‌تیکی هه‌بیته و دۆخیکی نه‌بیته، ئه‌وا فۆرم نادروسته"⁽¹²⁾

ئه‌گه‌ر فۆرمی رسته‌که بکریته به (ئاکو هات و ئاسۆیش)، ئاشکرا دیاره، که رسته‌یه‌کی لیکدراوه. به‌ گه‌رانه‌وه بۆ ئاستی قوولی رسته‌کان، ئه‌و راستییه ئاشکرا ده‌بیته، که هەر دوو رسته‌که هه‌مان ئاستی قوولیان هه‌یه، واته هه‌مان واتا ده‌گه‌یه‌نن، له‌به‌ر ئه‌وه هه‌ردووکیان به لیکدراوه له‌قه‌له‌م ده‌درین، هه‌رچه‌نده رسته‌ی یه‌که‌میان به ساده دانراوه‌و مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا کراوه.

که‌واته رسته‌ی (ئاکو و ئاسۆ هاتن)، له‌ دوو رسته‌ی ساده پینکه‌اتوه:

ئاکو هات .

ئاسۆ هات .

به‌ لیکدانی فریژی ناوی بکه‌ری رسته‌کان، به یاریده‌ی ئامرازی (و)، رسته‌یه‌کی نا ساده، له چه‌شنی لیکدراوه به‌ره‌م هاتوه. به‌هه‌مان شیوه، ئه‌م رسته‌یه‌ی خواره‌وه‌یش، له‌ سی رسته‌ی ساده ساز بووه:

شیلان و ئارام و چروۆ خویندکارن .

1/ شیلان خویندکاره .

2/ ئارام خویندکاره .

3/ چروۆ خویندکاره .

بداتی، له بهر نهوه ده بیټ پیشتز هر بهر یهك له و فریزانه، له لایه ن ره گی کرداریکه وه، حوكم کرابن، واته هه ریه که یان له رسته یه که وه هاتبن، وهك له م رستانه دا، روونکراوه ته وه :

من کتیبیکم کړی .

من دهفته ریکم کړی .

من گوڅار یکم کړی .

له و رستانه دا، ره گی کرداره کان (کړی)، حوكمی هه ریه که له فریزه ناوییه کانی (کتیب، دهفته ر، گوڅار) یان کردووه و دوخی ریزمانی بهر کاریان پیداون .

من کتیبیک و دهفته ریک و گوڅار یکم کړی .

(رسته ی لیکن دراو)

یان: من کتیبیکم کړی و دهفته ریک و گوڅار یکش O . (رسته ی لیکن دراو)

من کتیبیک و دهفته ریکم کړی و گوڅار یکش O . (رسته ی لیکن دراو)

رسته کان هاوواتان و گوزارشت له ته نه بیریک ده که ن، جیاوازیان ته نه له فؤرمدایه، واته له (رؤناندایه)، بویه هه موویان به لیکن دراو نه ژمار ده کړین.

3/ لیکن دانی دوو فریزی نه د فیر بلتی :

نه د فیر بله کان، نه و فریز و رستانه ن، لایه نیکی روودانی کردار، نیشانده دن و ده بنه وه لام بؤ هه ر پرسیاریک، که سه باره ت به کردار بکریت. (13)

ده شیت رسته لیکن دراوه که، له فؤرمیکي تردا نیشان بدریت:

شیلان خویندکاره و نارام و چرویش O .

یان : شیلان و نارام خویندکارن و چرویش O .

نه و رستانه، یهك بنجیان هه یه و هه موویان هه مان بیر و واتا ده گه یه نن، جیاوازیان ته نه له ئاستی رؤنانی رووکه شدایه، بویه به لیکن دراو داده نرین .

2 / لیکن دانی چهنه فریزیکی ناوی، له نه رکی بهر کاریدا :

شوینی بهر کاریش، به (A) ناسراوه، که له لایه ن ره گی کرداره وه، حوكم ده کریت و دوخی ریزمانی بهر کاری بی ده دریت. ده رکه وتنی بهر کار له ئاستی قولی رسته دا، به رؤلی و اتایی ره گی کرداره وه به نده، بؤ نمونه نه گه ر کرداری رسته یه که له ئاستی قولدا ، (خواردیان) بیټ، نه و داوای بهر کاریک ده کات، له گه ل سیمما و اتاییه کانی ره گی کرداره که دا بگونجیت. به و اتایه کی تر، کرداره تیپه ره کان توانای حوكم کردنی دوو فریزی ناویان هه یه، یه کیکیان بکه ره و له لایه ن که سی کرداره وه، حوكم ده کریت و نه وی تریشیان بهر کاره و ره گی کردار حوكمی ده کات. نه گه ر له شوینی بهر کاردا، زیاتر له فریزیکی ناوی هه بوو، له م باره دا ره گی کردار، له توانایدا نابیت، حوكمی هه موویان بکات و دوخی ریزمانی بهر کاریان

__ لیکدانی دوو فریزی ئەدقیربلی هاوړپیه‌تی: ئەمخۆره فریزه، هاوړپیه‌تی بکه‌ر، یان به‌رکار، له‌گه‌ل کهره‌سته‌یه‌کی تردا نیشانده‌دات. هاوړپیه‌تیش، هاوبه‌شی له‌ئهرکدا ده‌گه‌یه‌نیت. واته‌ دوو کهره‌سته‌ئهرکیک ده‌بینن. وه‌ک پیشتر پروغمانکرده‌وه، ههر ئهرکیک ته‌نها به‌ فریزیک ده‌سپیریت، جیه‌جیکردنی ئهرکیک له‌لایه‌ن دوو کهره‌سته، یان زیاتره‌وه، لیکدراوی رسته‌ ده‌سه‌لینیت، وه‌ک :

دارا له‌گه‌ل نه‌وزاد چوو بو‌ بازار . (رسته‌ی لیکدراو)

له‌و رسته‌یه‌دا، ههر یه‌ک له‌ (دارا) و (نه‌وزاد)، به‌شداریی پروودانی (چوو) یان کردووه، رۆنایی رسته‌که به‌ شیوه‌یه‌که، (دارا) له‌ شوینی بکه‌ردایه‌و (نه‌وزاد) یش له‌ شوینی فریزه ئەدقیربلیه‌کاندایه‌، واته‌ له‌ناو فریزی کرداریدایه‌. هه‌مان واتا، ده‌توانریت له‌فۆرمیک تردا، به‌شیوه‌یه‌ک بگه‌یه‌نریت، که‌ هه‌ردوو کهره‌سته‌که له‌ شوینی بکه‌ردا بن، واته‌ ئهرکی بکه‌ر بینن، وه‌ک:

دارا و نه‌وزاد چوون بو‌ بازار .

یان ههر یه‌که‌یان بنه‌ بکه‌ری رسته‌یه‌ک، وه‌ک :

دارا چوو بو‌ بازار و نه‌وزادیش O O .

ئهو رستانه‌، جوړیکن له‌ رسته‌ی لیکدراو، که‌ به‌هوی هاوړپیه‌تی بکه‌ر و کهره‌سته‌یه‌کی تر سازبوون. چه‌شنیکی تر له‌م رستانه‌، به‌هوی هاوړپیه‌تی به‌رکار و کهره‌سته‌یه‌کی تر به‌ره‌مه‌دین وه‌ک:

__ لیکدانی دوو فریزی ئەدقیربلی کات : هه‌موو کرداریک له‌ کاتیکی دیاریکراودا، پرووده‌دات، یان پروونادات، به‌ فریزیکی ئەدقیربلی، گوزارشت له‌و کاته‌ ده‌کریت. ئه‌گه‌ر دوو فریزی ئەدقیربلی کات له‌ رسته‌یه‌کدا هه‌بوون، ئه‌وا دووجار پروودانی کردار گه‌یه‌نراوه، هه‌موو رسته‌یه‌کی ساده‌یش، ته‌نها یه‌ک جار، پروودان، یان پروونه‌دانی کرداری تیداده‌بیټ. ئه‌و جوړه‌ رستانه‌، له‌ ئەنجامی لیکدانی دوو رسته‌ی ساده‌وه دارپژراون، چونکه‌ دووجار پروودان، یان پروونه‌دانی کرداریان تیدایه‌، وه‌ک له‌م رسته‌یه‌دا، دیاره :

باران دوینی و ئەمپۆ باری. (رسته‌ی لیکدراو)

باران دوینی باری . (رسته‌ی ساده‌)

باران ئەمپۆ باری . (رسته‌ی ساده‌)

ده‌توانریت هه‌مان واتا، له‌ شیوه‌ی رسته‌یه‌کی تردا بگه‌یه‌نریت، که‌ هه‌چ گومانیک له‌ لیکدراویدا نه‌بیټ:

باران دوینی باری و ئەمپۆیش O .

رسته‌که به‌پیی یاساکانی فریز پیکه‌ینان :

$$r \leftarrow r_1 + r_2$$

$$r_1 \leftarrow f_n + f_k$$

$$f_n \leftarrow n \text{ (باران)}$$

$$f_k \leftarrow f_n + k \text{ (دوینی + باری)}$$

$$r_2 \leftarrow f_n + f_k$$

$$f_n \leftarrow O$$

$$f_k \leftarrow f_n + k \text{ (ئهمپۆ + O)}$$

ئەووی لیڤەدا، مەبەستمانە و پەپوھندی بە ناوەرۆکی بابەتەکەوھەھە، بوونی بوونایەتی، کە کاتیک تەواوکەرەکە، لە شیووی فریزیکی ئاوەلناوی پلە بەراورددا بیټ، رستەپەکی لیڤدراو بەرھەم دەھینیت، وەك لەم رستەپەدا، روونکراو تەوھ:

ئاسۆ لە ئاکۆ زیرە کترە .

رستەپەکی لیڤدراوھو لە ئەنجامی لیڤدانی دوو رستەپە سادە پیکھاتووھ :

ئاسۆ زیرە کە .

ئاکۆ زیرە کە .

(زیرەك)، ئاوەلناویکە، سیفەتی مروڤ نیشانەدات، ئەم سیفەتەش پلەدارە، واتە لە کەسپکەوھ بۆ کەسپکی تر دەگۆرپیت. بۆنموونە لەو رستەپەدا، پلە (زیرەکیتی) لە ئاسۆدا، زیاترە وەك لە (ئاکۆ)، لەبەرئەوھ لە ئەنجامی لیڤدانی دوو رستەپەدا، رستەپەکی لیڤدراو سازبووھ.

ئەنجامەکان :

ئەنجامە گەرنگەکانی لیڤکۆلینەوھە، لەم چەند خالەدا، خراونەتە روو:

1/ زمانەوانان و ریزماننوسانی کورد، لەباسی رستەپە لیڤدراو، تەنھا باسی ئەو جۆرەیان کردووھ، کە بریتین لە لیڤدانی دوو رستە، یان زیاتر، بۆ ئەووی ئاوپلەو رستەلیڤدراوانە بدەنەوھ، کە بەھۆی لیڤدانی دوو فریز، یان

ئیمە کتیبیکمان لەگەڵ دەفتەریک کپی. (رستەپە لیڤدراو)

واتە : ئیمە کتیبیکمان کپی. (رستەپە سادە)

ئیمە دەفتەریکمان کپی. (رستەپە سادە)

یان: ئیمە کتیبیکمان کپی و دەفتەریکیش O.

4/ لیڤدانی دوو (ناو) لە ئەرکی دەرخەریدا :

لە فریزی ناویدا، دەشیټ دەرخەر ناویک بیټ، لەم بارەدا فریزەکە بە خاوەنی ناو دەبریت. بەھەمان شیووی بکەر و بەرکار، ئەگەر دوو (ناو)، بە ئامرازی (و) بەپەکەوھ بەسترا بوون و ئەرکی دەرخەریان لە فریزیکی ناویدا بینی، ئەوا رستەکە، بە جۆریکی لیڤدراو دادەنریت:

شاری سلیمانی و ھەولیر خۆشن. (رستەپە لیڤدراو)

شاری سلیمانی خۆشە . (رستەپە سادە)

شاری ھەولیر خۆشە . (رستەپە سادە)

یان: شاری سلیمانی خۆشەو ھەولیریش O.

سیپەم : رستەپە لیڤدراو، بەھۆی تەواوکەری کرداری (بوو)، کاتیک لە شیووی فریزیکی ئاوەلناوی پلە بەراورددا بیټ :

چوار جۆر کرداری (بوو) دیاریکراوھ :

_ بوونی بوونایەتی .

_ بوونی خاوەنی .

_ بوونی ھەیی .

_ بوونی گۆران . (14)

- جیاکردنهوه، پیچه‌وانه‌ن) . بۆ زانیاری له‌م باره‌یه‌وه، پروانه : د.
 کوردستان موکریانی، (1986 : 72) .
- 17/ د. کوردستان موکریانی، نه‌مجۆره‌ی رسته‌ی لی‌کدرای به
 (په‌یه‌وست) داناوه، به‌لام له راستیدا، جۆریکه له رسته‌ی
 لی‌کدرای نه‌ریکراو، چونکه رسته ساده‌کانی ناو دروسته
 لی‌کدرایه‌که، هه‌موویان له باری نه‌رێدان .
 پروانه : سه‌رچاوه‌ی پێشوو، (73) .
- 18/ بۆ زانیاری زیاتر له‌باره‌ی که‌ره‌سته لابرڤن له‌مجۆره‌ی رسته
 لی‌کدرایه‌کاندا، پروانه :
 به‌کر عومهر عه‌لی، (1992) .
- 9/ د. نازاد نه‌حمه‌د حه‌سه‌ین، (2009 : 117) .
- 10/ بۆ زانیاری زیاتر له‌باره‌ی دۆخی رێژمانی به‌گشتی، پروانه :
 _ محهمه‌دی مه‌حوی، (2001 : 19) .
- 11/ Chomsky , (1986 b : 6) .
- 12/ Chomsky , (1993 : 49) .
- 13/ بۆ زانیاری زیاتر، له‌باره‌ی فریژه نه‌دقی‌ریلیه‌کان و جۆره‌کانیان
 له‌رووی واتا و پۆل‌کردنیه‌کان له‌رووی نه‌رکه‌وه، پروانه : نازاد
 نه‌حمه‌د حه‌سه‌ین، (2001) .
- 14/ بۆ زانیاری، له‌باره‌ی جۆره‌کانی کرداری (بوو)، پروانه :
 _ مه‌حموود فه‌تحو‌للا نه‌حمه‌د، (1988 : 65) .
 _ محهمه‌د عومهر عه‌ول، (2008 : 41) .

سه‌رچاوه‌کان :

- 1/ نازاد نه‌حمه‌د حه‌سه‌ین (2001)، نه‌رکی نه‌دقی‌ریلی له‌ فراوانکردنی
 فریژی کاریدا، نامه‌ی ماستهر، کۆلیجی زمان، زانکۆی سلێمانی.
- 2/ د. نازاد نه‌حمه‌د حه‌سه‌ین (2009)، سینتاکسی کرداری لی‌کدرای له
 شیوه‌زاری هه‌ورامیدا، مه‌لبه‌ندی رۆشنی‌ری هه‌ورامان، سلێمانی .
- 3/ د. ئیبراهیم عه‌زیز ئیبراهیم (1980)، رسته‌ی لی‌کدرای
 شوێنکه‌وتووخواز له‌گه‌ڵ رسته‌ی شوێنکه‌وتووی ديارخه‌ری له
 دیالیکته‌ ناوه‌ندییه‌کانی زمانی کوردیدا، به‌غداد .
- 4/ به‌کر عومهر عه‌لی (1992)، به‌ستن و کرتاندن له‌ کوردیدا، نامه‌ی
 ماستهر، کۆلیجی ئاداب، زانکۆی سه‌لاحه‌دین، هه‌ولێر .
- 5/ شلیتر ره‌سوڵ به‌رزنجی (2004)، یاسا‌کانی دارشتنی لارسته‌ی
 ديارخه‌ری له‌ زمانی کوردیدا، نامه‌ی دکتۆرا، کۆلیجی ئاداب،
 زانکۆی سه‌لاحه‌دین، هه‌ولێر .
- 6/ عه‌بدو‌للا حوسین ره‌سوڵ (1991)، ناکردن له‌ زمانی کوردیدا،
 نامه‌ی ماستهر، کۆلیجی ئاداب، زانکۆی سه‌لاحه‌دین، هه‌ولێر .
- 7/ د. کوردستان موکریانی (1986)، سینتاکسی رسته‌ی ساده له
 زمانی کوردیدا، دار الحریه‌ للگیاهه، به‌غداد .

- زیاتر، دارپژراون، واته له‌ کاره‌کانیاندا، ته‌نها یه‌ك
 جۆر رسته‌ی لی‌کدرایان باس‌کرده‌وه.
- 2/ چوار جۆر رسته‌ی لی‌کدرای به‌گشتی، له‌سه‌ر
 بنه‌مای یاسای دارپشتن، دیاری ده‌کریت :
 _ لی‌کدانی دوو رسته‌ی ساده، یان زیاتر .
 _ لی‌کدانی دوو فریژ، یان زیاتر .
 _ رسته‌ی لی‌کدرای، به‌هۆی ته‌واو‌که‌ری کرداری
 (بوو)، کاتیک له‌ شیوه‌ی فریژیکی ئاوه‌لناوی
 په‌له‌ی به‌راورددا بی‌ت .
 _ رسته‌ی لی‌کدرای سازبوو، به‌هۆی فریژی
 نه‌دقی‌ریلی هاورپیه‌تییه‌وه .
- 3/ ئه‌و رسته‌ی لی‌کدرایه‌ی، که له‌ئه‌نجامی
 لی‌کدانی دوو فریژ، یان زیاتر پیکهاتوون، له
 شیوه‌دا، وه‌کو رسته‌یه‌کی ساده ده‌رده‌که‌ون،
 به‌لام له‌ئاوه‌رۆکدا (واتادا)، رسته‌یه‌کی
 لی‌کدراون.

- 4/ ده‌توانی‌ت هه‌موو ئه‌و رسته‌ی لی‌کدرایه‌ی، که
 به‌هۆی لی‌کدانی دوو فریژ، یان زیاتره‌وه،
 سازبوون، بۆ رسته‌یه‌کی لی‌کدرای بگۆرین، که
 دوو رسته‌ی ساده، یان زیاتر، دایرپشتن.

په‌راویزه‌کان :

- 1/ د. ابراهیم عه‌زیز ابراهیم، (1980 : 191) .
- 2/ د. کوردستان موکریانی، (1986 : 71) .
- 3/ عه‌بدو‌للا حوسین ره‌سوڵ، (1991 : 66) .
- 4/ شلیتر ره‌سوڵ محهمه‌د، (2004 : 38_39) .
- 5/ بۆ زانیاری زیاتر، له‌باره‌ی ئامرازه‌کانی به‌ستن به‌گشتی له‌ رسته‌ی
 ناساده‌دا، پروانه :
 به‌کر عومهر عه‌لی، (1992) .
- 6/ د. کوردستان موکریانی، له‌رووی واتاوه، ته‌نها سی جۆر رسته‌ی
 لی‌کدرای دیاری کردوه، که (په‌یه‌وست)

- York , praeger . 8/ محمد عومەر عەول (2008) ، کردەى تەواوکردن لە کرمانجی خواروودا ، نامەى دکتۆرا ، کۆلیجی زمان ، زانکۆى سلیمانی .
- Chomsky ,N. (1993) , Lecture on government /12 and binding , 7th Edition , For is publication : Holland . 9/ محمدەدى مەحوى (2001) ، رستەسازى كوردى ، زانکۆى سلیمانی .
- 10/ مەحمود فەخۆللا ئەحمەد (1988) ، کار تەواوکردن لە کوردیدا، نامەى ماستەر ، کۆلیجی ئاداب ، زانکۆى سەلاحەدین ، هەولێر .
- Chomsky , N. (1986 a) , Knowledge of /11 language : its nature , Origin , and use , New

ملخص البحث :

هذا البحث الموسوم ب (بناء الجملة المركبة في اللهجة السليمانية)، تصاغ الجملة المركبة في اللغة الكردية ، بطرق شتى الا ان الدراسات الكردية اقتصرت عند تناولها هذا الموضوع على طريقة واحدة وهي صياغتها (اي الجملة المركبة)، بربط جملتين بسيطتين ، او اكثر ، باداة ربط. هذه الدراسة التي نحن بصدد انجازها ، محاولة لأبراز طرق اخرى لصياغة الجملة المركبة ، حيث فيها نعرض ثلاث طرق اخرى ، يمكن بها صياغة الجمل المركبة و هي الآتية :

1/ ربط عبارتين أو اكثر في الجملة ، بأداة ربط (و) .

2/ الجملة المركبة المصاغة ، بواسطة عبارة الظرفية استثنائية ، او المصاحبية .

3/ الجملة المركبة المصاغة ، بواسطة المتمم للفعل الناقص (بوو) ، حينما يكون على هيئة عبارة وصفية تفضيلية .

كل تلك الجمل المركبة المصاغة بالطرق الثلاث ، يمكن ان تحول الى شكل جملة مركبة مكونة من ربط جملتين بسيطتين او اكثر.

Abstract

This paper which is entitled “The structure of compound sentence in Sulaimani sub dialect”. In Kurdish grammar, only one type of compound sentence is mentioned which is composed of two simple sentences. The simple sentences have the same grammatical value. This is one way of constructing a compound sentence, yet there is more than one way to do this.

This paper is an attempt to demonstrate the methods of constructing compound sentences. It shows three other ways to produce a compound sentence apart from what Kurdish grammarians and linguists have already mentioned. The proposed methods are:

1. Two phrases or more are joined by a coordinating conjunctive ‘و’.
2. A compound sentence by exceptional.
3. A compound sentence by the verb complements ‘بوو’ when it is a comparative adjectival phrase.

Every compound sentence constructed by using any of the above mentioned methods can be changed to another form of compound sentence composed of two or more simple sentences.